

TANTE EBBA OG REVOLUTIONEN

- En ung kvindes erindringer om sit liv i Petrograd og redningen af de sønderjyske krigsfanger...

INTRODUKTION

Jeg arbejder i øjeblikket på en bog om min slægtning, Fru Ebba Tramp Bechshøft, som var gift med min morfars ældre bror, Henrik W. Bechshøft. Bogen er baseret på hendes oplevelser i Petrograd (tidl. St. Petersburg) under den russiske revolution, som hun og hendes mand, der var direktør i Russisk Handelskompagni, gennemlevede på tæt hold i selskab med "resterne" af den danske koloni i Petrograd og Moskva.

Ebba Tramp Bechshøft (1885-1963), fortæller bl. a. om sit arbejde i forbindelse med redning og hjemsendelse af omkring 40 dansksindede sønderjyske krigsfanger, siden 1914 indrulleret i den tyske hær. En af dem, en ung mand ved navn Anders Christiansen, hans flugt og senere forbindelse til Ebba Tramps danske familie i København indgår som en vigtig del af fortællingen.

Ebba Tramp's personlige historie fortjener at blive bevaret for eftertiden, ikke bare fordi den er en velfortalt øjenvidneskildring til de dramatiske begivenheder i forbindelse med første verdenskrig og den Russiske Revolution, men også fordi den kan bidrage til at belyse et dunkelt sted i de dansksindede fangers flugthistorie – nemlig hvad der skete fra tidspunktet hvor de (med hjælp ydet af den danske koloni i Moskva og Petrograd) forlod fangelejren Jurjew Polski og til de, som

krigsflygtninge ("desertører"), midlertidigt reddet fra den tyske hærs lange fangarme, måtte skjules på Dansk jord, til krigen var forbi. Deres flugtvej gik forbi Petrograd, hvor de efter tur blev indlogeret bl. a. hos fruene på den store ejendom i Petrograd, før de i små hold kunne sendes hjem.

Fru Ebba Tramp Bechshøfts indsats i redningsaktionen blev udført i samarbejde med nogle af de højere rangerende personer i Dansk Russisk Handels-kompagni, hvor hendes mand var ansat som direktør for Petrograd afdelingen. Hendes beretning kan på mange måder betragtes som et "missing link", det, der får hele den spændende historie om, hvorledes det rent faktisk lykkedes de sønderjyske fanger at slippe ud af Rusland endnu før krigen var forbi, til at hænge sammen.

Både i den ældre litteratur samt i mere nutidige bøger og afhandlinger om de sønderjyske fangers skæbne på østfronten, optræder to kendte danske nøglepersoner: Den ene, gymnastikdirektør N. H. Rasmussen, iværksatte og ledede personligt et stort arbejde i Danmark til fordel for krigsfangerne, og den anden, pastor N. A. Jensen, blev som krigsfangepræst udsendt til lejren i Rusland som "sjælesørger" og forbindelsesled tilbage til Danmark.

Gymnastikdirektøren og præsten efterlod hver især deres personlige dokumenter og beretninger. Tekster som siden blev udgivet, og deres omfattende korrespondance benyttes endnu i vid udstrækning som kilde og dokumentation for de begivenheder der fandt sted i Rusland i årene 1914-18.

I tilgift til dette erindringsmateriale og deraf afledte bøger, eksisterer der også et større antal artikler bestående af øjenvidneberetninger, hovedsagelig skrevet af krigsfangerne selv. Disse tekster, der for en stor dels vedkommende er samlet i DSK's årbøger, kan ligeledes inddrages som vidnesbyrd og underlæg for fortællingen om redningsaktionen. Nogle beretninger foreligger også som private dokumenter, der ofte kan downloades fra hjemmesiden: Den Store Krig.

Nærlæser man dette kildemateriale, i særdeleshed fangernes egne historier, støder man med jævne mellemrum på en kvinde - "fru B", i forbindelse med en bemærkning om, at der i lejren var kontakt til visse indflydelsesrige personer i Petrograd. Et sted beskrives "fru B" - meget hengivent - som "fangernes moder" i det russiske. Og følelserne var gengældt, for gennem hele livet bevarede hun forbindelsen til sine "Sønderjyske drenge".

Fruens navn og identitet er direkte nævnt i to af DSK's årbøger og i forbindelse med Genforeningen i 1920, tildeles hun en taksigelse i form af et håndskrevet dokument udfærdiget af fangerne. En lignende anerkendelse blev også overrakt Harald Scavenius.

Trods disse mange vidnesbyrd om denne danske kvindes eksistens, virker det alligevel som om "fru B", et sted omtalt som den "højtstående dame i Petrograd", og hendes indsats i redningsarbejdet, er forsvundet ud af historien. Hun omtales praktisk talt ikke i nyere afhandlinger og bøger. Hvad var

årsagen til, at denne modige og stærke kvinde forsvandt ud af historien?

N.H. Rasmussen, blandt fangerne kendt som deres "Fader" i Danmark og "Pastor Jensen", fangernes sjælesørger og trøstermand i Rusland, fik begge, som fortjent, et meget positivt eftermæle i fangehistorien, ligesom også Harald Scavenius, den danske gesandt i Petrograd, hvis diplomati og séen gennem fingre med "visse uregelmæssigheder" i forhold til fangernes identitetspapirer m.v., nævnes i samme forbindelse. Men det faktum at en kvinde, (oven i købet en "adelig direktørfrue" fra R.T.C.) også spillede sin egen, ikke helt ubetydelige, rolle i historien om redningen, var det måske ikke helt så let at forholde sig til...

Der kan, bl. a. fra Scavenius side, sagtens have været et ønske om, at man burde "gå stille med dørene" i forhold til hvorledes gesandtskabet i Petrograd havde "spillet bolsjevikkerne et puds", som han selv udtrykker det. Dette behov for diskretion burde vel på et senere tidspunkt anses for irrelevant? Følgelig fortjener vidnesbyrdene om "fru B's" indsats, ikke længere at blive ignoreret, enten som værende baseret på et for "løst grundlag" eller, med hensyn til hendes egne beretninger i avisartikler og DSK, blot at blive opfattet som et udtryk for en (egensindig og stædig) kvindes lidt for fri fantasi?